

Kern 253 (1-20)

DE
DESCRIPTIO
 EORVMQVE
 SALVBRI ET NOXIO VSV
 IN
 MEDENDIS MORBIS

CONSENSV
 INCLITI MEDICORVM ORDINIS
 IN REGIA FRIDERICIANA
 PRO GRADV DOCTORIS
 SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS
 AC PRIVILEGIIS
 SOLEMNI RITV IMPETRANDIS
 D. XXVI. NOV. CLOCCCLXXXV.
 PVBLICE DISPVTABIT

PHILIPPVS LVDOVICVS VSENBENZ,
 VLMA - SVEVVS.

HALAE SAXONVM
 STANNIS FRIDERICI AVGVSTI GRVNERT.

DE

PHILIPPUS LUDOVICUS VRSINENSIS

DE

INSTITUTIONE ET USU

IN

REPUBLICA VENETICA

CONSENSU

ACADEMIAE PRAELECTORUM

IN REGIA TRIDUENTINA

PHILIPPUS LUDOVICUS VRSINENSIS

INSTITUTIONE ET USU

REPUBLICAE VENETICAE

ACADEMIAE PRAELECTORUM

IN REGIA TRIDUENTINA

CONSENSU

PHILIPPUS LUDOVICUS VRSINENSIS

DE

INSTITUTIONE ET USU

REPUBLICAE VENETICAE

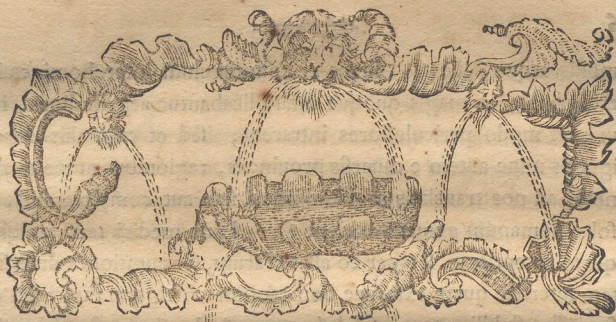

INCLITAE AC LIBERAE
S. ROMANI IMPERII
REIPUBLICAE VLMENSIS
P R O C E R I B V S
PERILLVSTRI BVS , GENEROSISSIMIS , MAGNIFICIS,
PRAENOBILISSIMIS , AMPLISSIMIS
D O M . D O M . D O M .
D V V M -- V I R I S
CONSVLIBVS
SANCTIORIS CONCILII
A D S E S S O R I B V S
CAETERISQVE ORDINIS SENATORII
MEMBRIS
SALVTIS PVBLICAE
S T A T O R I B V S
IMAGINVM VETVSTATE
MERITORVM IN PATRIAM SPLENDORE
MVNERVM, QVAE EXORNANT, AMPLITVDINE
SVMME MAXIMEQVE
C O N S P I C V I S

PATRIAE PATRIBVS
VIGILANTISSIMIS
DOMINIS
PERQVAM GRATIOSIS
PATRONIS
ET STVDIORVM
PROMOTORIBVS
VITAM ET REGIMINIS FELICITATEM
A DIVINO NUMINE PRECANS
HANC
INAVGVRALEM DISSERTATIONEM
QVAM
PATRIAE AMOR ET VERITATIS STVDIVM
SVASIT
VETERVM CLIENTVM MORE
OBSEQVII OFFICIIQVE CAUSA
FIE AC DEMISSE
OFFERT
TANTORVM NOMINVM
CVLTOR DEVOTISSIMVS
PHILIPPVS LVDOVICVS VSENBENZ.

PROOEMIUM.

§. I.

Simplex viuendi ratio, alimenta naturae humanae magis appropriata, corpus a prima iuuentute rite exercitatum et plura alia nostris temporibus deficiente nobis rationem suppeditant, cur primi mundi incolae et omnes, qui nunc quoque vitam simplicem viuunt, aegritudinibus non ita obnoxii fuerint. Obortae hac ratione aegritudines hinc etiam sua sponte saepius euauerunt per vires corpori proprias dissipatae, vel per remedia ope naturalis instinctus quaesita, vel per tentata tandem fortuito casu iuantia et ab animalibus nonnunquam inuenta remedia ita sublatæ fuerunt, vt aegroti semel iterumque vel leuamen conciperent vel ipsam recuperarent sanitatem. Quo magis autem vita

mollis atque delicata, luxus et commercium inter homines in
 crescebant, eo magis quoque multiplicabantur aegritudines, ita
 ut non modo periculosiores intrarent, sed et cum aliis antea
 ignotis nunc autem e diuersis prouinciis, regionibus atque terris
 nouis ad nos translatis aegritudinibus sese aut complicarent aut
 solae humanum genus vexarent ^a). Hinc medici tam antiqui,
 quam recentiores semper eo allaborarunt, ut curationes diuersae
 tam internae quam externae non tantum corrigerentur, sed et
 successu stabili atque salubri corpori humano simul appli-
 carentur.

§. II.

Inter numeram autem medicamentorum, quae cum inter-
 nis externe etiam corpori humano vsu fructuque applicari pos-
 sunt, infimum locum minime habere merentur ^b), *Epispastica*
seu Attrahentia et Vesicatoria de quibus hic praesertim ser-
 mo erit.

§. III.

Dicitur autem *Vesicatorium* seu *Vesicans* illud remedicum,
 quod partibus corporis humani externis applicatum epidermi-
 dem ita eleuat, ut vesiculam sero lymphae intus contentam re-
 fert

a) Quis est, qui ignoret historiam
 variolarum. (Cf. BOERHAVII Aphor.
 §. 1440. p. 489.) Pestis britannicae,
 (Cf. HARTMANNI Diss. de Sudore
 vnicui lateris).

b) Nonnulli medici aliam asserunt
 diuisionem, in Irritantia nempe sim-
 pliciter dicta, Rubefaciencia, Vesica-

toria, Caustica, quae iterum diuidunt
 in *irritantia* et *caustica*, Attrahentia
 seu Epispastica, quae iterum diuidunt
 in Deriuantia et Reuellentia, quibus
 alii addunt vrticationes, fustigationes,
 fonticules, setacea scarificationes, vstio-
 nes seu cauteria actualia, nec male se-
 cundum aliorum sententiam electricas
 concussiones.

fert ^c). Omnia ista quidem corpora, quae externe corpori humano applicata partes solidas irritant, vellicant, plus minusve humores ad epidermidem alliciunt, calorem dolorem, ruborem, quin elevationem cutis et vesiculam sero lymphae turgidam producunt, Vescicantia denominari possunt, sed illa iam et suas obtinuerunt denominationes, et alius sunt materiae.

§. IV.

Materies enim Vescicatoria suppeditans sunt Cantharides ^d in pulverem tritae panis fermento vel emplastro idoneo super alutam congruae magnitudinis extendendo exceptae. Per quamnam autem principia effectus suos exferant cantharides, multum a medicis disputatur. Alii aculeatis particulis seu spiculis, quibus pollent infecta, quaequae etiam oculo armato ^e conspici possunt; alii fali volatili suos effectus adscribunt. Haec autem infecta vi deleteria esse praedita certius est, quam vulgo putatur. Operae igitur praetium erit, accuratius inquirere, quomodo in nostrum corpus agant. Primo autem notandum est, errasse Hippocratem eosque, qui eum sunt secuti, quum cantharides praescribentes alas pedes et caput abiici iubent, ut tutius adhibean-

^c) SCHÖNERMARCK Diss. de foniculis eorumque effectibus. Halae 1781. §. 17. n. I. CALLISENIUS Instit. chirurg. hodiern. §. 109. p. 30.

^d) Sunt infecta corpore oblongo, toto viridi, aureo, capite duabus antennis nigris instructo, elithris viridibus, flexibilibus multis striis distinctis et alis fuscis praedita. (Cf. SPIEL-

MANNI Mat. Med. pag. 489.) et recentior collecta odore valde iniucunda et sapore acerrimo, quin ignea. (Cf. LÜSECKE Mat. Med. p. 270.)

^e) BORRICHIVS Acta Med. Haf. Vol. IV. p. 185. et Vol. V. pag. 216. integram cantharidem microscopio subiecit, et totum eius corpusculum mille spiculis praeditum vidit.

beantur. Omnis enim haec praecautio notante LUDWIG ^{f)} ac
 ETTMVILLERO ^{g)} inanis est. Recte inter alios et VOGEL ^{h)}
 notavit, toti insecto vim acrem et vrentem inesse, qua, ubi aut
 intus assumitur aut cuti applicatur, homini noxium fieri potest.
 Cui autem principio haec vis in ipsis cantharidibus ad scribenda
 est? BORRICHIVS ⁱ⁾ cum insecta spiculis praedita oculo armato
 videbat, conclusit mediantibus spiculis eosdem effectus ut folia
 urticae efficere. Idem CLOSSIVS ^{k)} statuisse videtur, confiden-
 ter scribens. „Actio cantharidum neququam est physica, sed
 „mere mechanica.“ Bene autem iam WEDELIVS ^{l)} notat, can-
 tharides non agere propter aculeatas partes, quia tritu et mix-
 tione cum viscidis, rotundis, oleosis pereunte figura, nihilo mi-
 nus id praestant, quod possunt. Atque H. SYDENHAMVS ^{m)}
 „si dicatur, inquit, haec insecta minimis particulis scaterere, quae
 „rigidae et acutae, calore corporis, cui adherent, motae, tener-
 „rima vascula discindant, quomodo explicabitur, quare eadem
 „particulae in vivente hoc animalculo per tenerissima vasa motae il-
 „la non destruant.“

§. V.

Cantharidum ergo substantiae sal volatile subtilissimum acre,
 rodens causticum, sui generis in esse, nemo facile negabit,
 quamvis, num in gummosa an resinosa parte, sal illud causticum
 vere resideat, aegre definiri possit, ut multo labore chemico, et
 ope-

f) Pharmacia moderno seculo appl.
 g) Comment. ad hanc pharmaciam
 de diureticis animalibus.
 h) Mat. Med. p. 340.
 i) l. c.

k) Noua methodus curandi vario-
 las pag. 26.
 l) Amoenit. Mat. Med. pag. 384.
 m) Comment. T. II. ad §. 603.
 pag. 112.

operosis experimentis, quae cum productis cantharidum chemi-
cis in canibus institutis, nihil certe definire potuit cl. FORSTEN ⁿ⁾.
Licet enim BORRICHIVS ^{o)} spicularum actioni mechanicae plu-
rimum tribuat, alienum tamen forsan esse dicit, nam ex vncia
cantharidum drachmam olii acris et drachmam semissem salis
volatilis obtinuit. Charas sal acre alcalinum volatile invenit, qua
ratione etiam acetum vim earum acrem moderare debet. Sum-
mam volatilitatem in partibus vrentibus, quibus vesicanti virtus
ineft, observavit VERRATI ^{p)}. Sunt etiam alii, qui sal earum
acidum habeant, alii qui pro vrinoso declarent ^{q)}. At vero nec
a spiritu nitri et aceto destillato, nec a spiritu cornu cerui et sa-
lis ammoniaci ullam effervescentiam cum pulvere cantharidum
obferuare potuit VERRATI ^{r)}. Nulla interim ampliore inqui-
sitione chemica opus, sufficit nobis sal cantharidum fingulare age-
re in nostrum corpus suo specifico stimulo.

§. VI.

Dum autem Vesicatorium corpori humano applicatur, du-
plices producit actiones, *internas* nempe et *externas*. *Externae*
ita se habent, sal acre subtilissimum et causticum a calore natura-
li et humore perspirabili euoluitur, soluitur et extricatur, per po-
ros epidermidis penetrat et papillulas nerueas et vascula sub cuta-
nea vellicat, irritat humores ad epidermidem alliciat, calorem
dolorem, ruborem, eleuationem cutis instar vesiculae (§. III.) se-
ro lymphae turgidam producit quae vesicula vel arte incisa vel
sponte

n) Cf. eius Disq. med. canthar. hi-
stor. ear. nat. chem. et med. exh. Ar-
gent. 1775. 8. ed.

o) l. m. c.

p) Comment. Bononiens. T. II.
Part. II. p. 113. 114.

q) SPIELMANN Mat. med. p. 490.

r) l. c. Tom. II. P. II. p. 115.

sponte disrupta humorem contentum effundit, et ipsam subiectam cutim denudatam relinquit, et eidem corporis loco iterum iterumque applicatum vesicatorium perpetuam reddit irritationem et ulceris artificialis speciem creat ^{s)}. Recte igitur cantharidibus vis inflammatoria tribui potest ^{t)}; optime quoque notat II. van SWIETEN ^{u)} has nonnunquam, si nimis diu relinquuntur applicatae, exulcerationes producere valere, quin observatum est, aliquando gangraenam induxisse.

§. VII.

Si ad id, quod oculis in applicatione vesicatoriorum expofitum soli attendere et in hoc subsistere et quidquid a vesicatoriis euenit ab vna feri aut lymphae euacuatione deriuare vellemus, cuius quantitas nonnunquam vix ad pondus vnciae vnus affurgit, multum deciperemur, Totum enim systema neruorum et vasorum simul corripitur, quare si subtilitatem, volatilitatem et acrimoniam salis cantharidum perpendamus. simulque systema vasorum resorbentium cum illis consideremus, facillime cantharidum actiones internas intelligere poterimus. Consentientem etiam mecum habeo WILLISIVM ^{v)}. „Latex, ait, serosus, „qui a vellicatis, exesit, vasis vbertim expuitur, particulas acres „medicamenti inbibens, haud semper eas totas cadem, qua ingressae sunt, via egerit, verum aculeis hisce imbutus in massam „sanguineam regurgitat et deinde cum eo circulatur. „

§. VIII.

s) CALLISEN Inffit. chirurg. hodie. §. LX. p. 31.

t) HOFFMAN. Med. Syst. T. II. p. 281.

u) Comment. II. ad §. 603.

v) Pharm. Rat. II. p. 224.

§. VIII.

Requiritur ergo grauis attentio in applicatione vesicatoriorum. Respicendum enim est ad subiectum, sexum, aetatem, irritabilitatem et sensibilitatem, qualitatem, quantitatem et motum humorum, aegritudinem, stadium eius, anni tempestatem, receptiuitatem, idiosyncrasiam ^{w)} etc.

§. IX.

Commodus autem, in quo excitari vesicula debet, locus, eligitur pro diuersitate finis medentis. Membra vilitata sunt extremitates, scapuleum, minus vilitata caput, ceruix, thorax, abdomen etc. In genere notamus, scopo deriuandi, euacuandi, sedandi, quantum fieri potest, locum eligi adfecto proximum, licet quidam sint, qui hoc reiciant.

§. X.

In applicandis vesicatoriis haec attendantur. Supra epidermidem extenditur vesicatorium et diuersis locis, qui antea bene aut sola manu aut aceto fricentur ad vesicas excitandas vt plurimum spatium duo decim horarum imponitur. Delapso autem spatio vesicatorium lente est detrahendum et vesicula si adest et non rupta per artem dissecanda ac epidermis, vt nonnulli volunt vesiculam formans totaliter abscindenda, et cutis nunc denudata ob aeris accessum et doloris est deliganda; quando autem vesicatorium in hoc tempore a nobis addito non produxisset suos

B 2

effe-

w) Sic iuueni 15 annorum ophthalmia scrophulosa laboranti vesicatorium magna cantharidum et hydropiperis quantitate mixtum sine villo effectu

applicatum fuisse scio, licet, spatium 72 annorum inter scapuleum intactum manserit.

effectus, in eodem loco seu priori proximo de nouo ad mouendum erit vesicatorium *).

§. XI.

Cantharides tali modo nunc, vt §. ant. dixi, externae applicatae, satis actuosae in sanguinem agunt et circulationem eius augment. Sequitur igitur, vt conducant, vbi generali stimulo ad sanguinis circulationem augendam opus est, vt in febribus putridis, vbi tanta nonnunquam est prostratio, vt validissimis excitandibus opuffit; hic illud stadium tertium febris carcerum pertinet, quod Pringle y) descripsit, quo vsum vesicatoriorum commendat, et quo cum etiam НУХНАМ consentit, dum inquit, „Quando solida torpent, circulatio languescit, spiritus sunt effœti, et comate corripitur aeger, tunc vesicatoria sunt applicanda „et vtilitatem praestant eximiam, quocumque febris tempore talis symptomatum series accedit z).„ Sic etiam nonnunquam in febribus contagiosis, vbi mala constitutio non est, et gradus putredinis non magnus deprehenditur, contagium ad cutem determinare possunt a), tamen hic summa cum prudentia adhibenda sunt et eorum loco saltim epispasticum ex sinapismis etc. consulerent. In vigore autem febrium putridarum, praesertim vbi contagii suspicio non est, non conueniunt vesicatoria, quia tam humorum

x) Sunt, qui vesicatorium antea iam vñtatum iterum adhibeant, et modo cum puluere cantharidum spergant, damnandi autem et monendi sunt, mala enim periculosissima, vt dysuria, stranguria, mictus craentus pluraque alia exorta, fuisse obseruarunt eruditissimi practici.

y) Observ. on the diseases of the army.

z) Cf. GVARIN Method. febr. med. p. 54. SARCOE Geschichte der Krankheiten zu Neapel Tom. III. pag. 215.

a) Cf. LUDWIG Adv. V, I. P. I. p. 60.

morum resolutionem promovent, quam circulationem eorum quae nunc non nihil est infringenda, adaugent ^{b)}, nisi materia morbi ad viscus nobile esset deposita, quo in casu vesicatoria omnino magnum producere possunt auxilium. Notandum autem est, quod locus, cui impositum fuit vesicatorium, sphacelofus plerumque euadit, quem sphacelum tamen et eius progressum omnino congruis remediis praeuenire possumus.

§. XII.

In febribus autem inflammatoriis ratione applicationis vesicatoriorum magnus est dissensus medicorum, partim quia cantharides nervos vehementer irritant, partim quia circulum humorum promouent et hinc febrem iam praesentem augent. Si autem febrem eiusdemque gradum, sedem inflammationis, durationem et stadium rite perpendamus, intelligere nequeo, cur vesicatoria adhiberi non debeant. Sic commendat eorum usum ante variolarum eruptionem praeter alios Cotunnius ^{c)} et Brunning ^{d)}; in morbillis eximie ista laudat cl. SELLE ^{e)} „Commu-
ne, ait, symptoma huius morbi est peripneumonia, quae facile
incidit, nisi ei venaesectione atque vesicatoriis summa cura occu-
ratur.“ PRINGLE ^{f)} vesicatoria in hepatitis loco affecto applicata eximio fructu in usum traxit. In peripneumonia commen-
dat SARCONE ^{g)} vesicatoria ad latus affectum applicata, et cl. SELLE ^{h)} pone aures applicare iubet, cuius commendatio etiam

B 3

legi

b) Cf. TISSOT de febr. bil. p. 50.
BOSSIVS Comment. de febr. pag.
163. — HUXHAM l. c. T. II. p. 113.

c) De Sede variolar. Syntag. pag.
129.

d) Confit. epid. effend. p. 61.

e) Pyretholog. p. 155.

f) l. c. p. 146.

g) l. c. p. 199.

h) l. c. p. 123.

legi potest apud BORDEV ⁱ⁾). Inprimis etiã illo stadio peripneumoniae vesicatoria maximo vsu sunt, in quo aeger reconalescere videtur. Saepius enim respiratio melior observatur, status inflammatorius mitior, aeger leuior se habere dicit, tamenque aeger, si non satis attentus fuerit medicus, diem supremum catarrho suffocatio subitò obiuerit, quod ex principiis pathologicis, praegressam partis inflammationem semper sequi proportionatam eius relaxationem, facillime intelligi potest. Peracta felici solutione et ritè succedente expectoratione periculum quidem non magnum, tamen omnis attentio necessãria est. Perdurat febris vel exacerbatur de nouo tunc res est valde momentosa; dum autem supprimitur expectoratio, summum adest periculum et vesicatoria optimũ hic suppeditabunt nobis auxilium. Et quid dicam de peripneumonia notha, quae, licet status inflammatorius, praesertim illis in subiectis, quae pulmonibus iam debilitatis et tenuibus humoribus pollent, leuior, febris multo mitior sit; nonnumquam catarrhum mentitur et hinc saepius tam ab aegris ipsis, quam medico negligitur, teste etiam Ill. BOERHAVIO ^{k)} in pessimum et improuiso saepe laethalem morbum abit et malum curatu difficillimum sistit ^{l)}; Quis est, qui vesicatoria omitteret; Ill. BOERHAVIUS ipse ^{m)} larga vesicatoria commendauit. Idem dissensus respectu vesicantium locum quoque habet apud medicos in pleuriti de. Alii enim reiiciunt illa, alii tanquam specificum fere antipleuriticum parti affectae admoda extollunt. Priores autem reiiciunt vesicatoria, partem obfrem,

i) Vom schleimichten Gewebe pag. 169.

k) Aphor. §. 367.

l) l. c. §. 368.

m) l. c. §. 373.

brem, quam illa auferent, partim ob dolorem, quem exacerbarentur. Pulsus elasticus, tensus, durus signum pathognomicum multis est; „Si vis cognoscere pleuritidem ait BAGLIVIVSⁿ⁾, praecipuam curam in natura pulsus cognoscenda reponito, pulsus durities est signum fere infallibile omnium pleuriticum, si duritiem, id est, nimiam arteriae tensionem et vibrationem deprehendas, pro certo habeas, patientem laborare pleuritide, et hinc vibratio arteriarum sua actione magis intendi, et augeri, quam emendari debet.„ Quis autem est, qui ignoret, pulsus duritiem et celeritatem post vesicatoriorum applicationem diminui^{o)}? Praesertim etiam intuitu doloris reiiciunt nonnulli medici vesicatoria et magis emollientia usu esse asserunt. Sic BOERHAVIVS^{p)}. „Si vis, inquit, liberare locum dolentem, fac, ut fiat laxus. Per totum igitur pleuritidis decursum fomentationes toti thoraci admouendas vult, ut a vasis resorbentibus vapores emollientes imbibantur. Van SWIETEN^{q)} emollientibus fomentis mediantibus pannis laneis applicatis vitur. BAGLIVIVS^{r)} monuit, totam curandae rationem pleuritidis aliarumque inflammationum consistere in procuranda debita laxitate partis inflammatae per debita remedia. НУХНАМ^{s)} partem affectam decocto ex femine lini etc. cum aqua et lacte foueri iubet; dolorem inflammatorium semper a fibris nimium tensis ortum habere affirmans, quem fomentationes emollientes, illas relaxando,

n) Oper. p. 33.

o) MEDICVS Sammlungen seiner Schriften Th. 2. S. 462. — НОМБЕ медицинische Beobachtungen und Versuche S. 4.

p) In Comment. propr. ad §. 228.

q) In Comment. III. p. 43 et 44.

r) Opp p. 38.

s) Opp. p. 226.

laxando tollant. Et sic plures adhuc citare possem medicos summi nominis. His omnibus vero non obstantibus, hodie a multis et peritissimis medicis semel vsu receptum fuit, vt in pleuritide, vix vna alteraue praegressa venaesectione, lateri affecto latum fat vesicatorium adplicetur. Sic dicit de vesicatoriis WIL-
LISIVS ^{t)}: „Obstructas vias referant, atque sanguinis, aut fe-
„ri portiones alicubi stagnantes aut extrauasatas commouent et
„circulationi reddunt, quamobrem illa non tantum in morbis fe-
„bris, sed et sanguineis, immo in pleuritide, peripneumonia et
„febris quibuscunque aliis iuuare solent., FREIND ^{u)} vesica-
toria ad omnia fere vtilia censuit, etiam in pleuritide egregie va-
lere scribit. TRILLERVS ^{v)}, „vbi, ait, repetitis iam aliquo-
„ties venaesectionibus restat adhuc insignis spirandi difficultas, vel
„magis augetur, tum duo vesicatoria, vel femoribus, vel tibiis,
„EX BAGLIVII consilio applicanda, deriuationis causa., THO-
MAS MAYERNE ^{w)}, primus quod sciam, qui ipsi parti affectae
vesicatorium applicauit, dum de pleuritide agit „in fero acri,
„inquit, latet sal pungens et membranam vellicans, unde dolor;
„serum hoc si diuertatur, sublata causa, procul dubio tolletur ef-
„fectus., Meliorem tamen habet ideam WILLISIVS ^{x)}, qui
bene inspexit, causam pleuritidis proximam esse sanguinem, in
membranae pleurae vasis minoribus ob lentorem accumulatum et
inde phlegmonem excitantem. In inflammatione ventriculi exi-
mie laudat FRINGLE vesicatoria loco adfecto ad mota, quin
Cl.

t) Pharm. rat. II. p. 224.

u) l. c. p. 61.

v) Comment. de pleuritide eiusque
curatione Cap. IV. §. VI. p. 54.

w) Syntagm. praxeos med. lib. II,
Cap. V. p. 170.

x) l. c. C. II. p. 102.

cl. GOLDHAGEN magnus practicus; praeceptor et fautor meus ad mortem vsque colendus, in suis excellentissimis praelectionibus therapeuticis magnitudine palmaria ad scrobiculum cordis vesicatoria applicare commendet. Omnibus his rite nunc perpenfis, facile determinare possumus, quando vesicatoria cum fructu possunt adhiberi, si nempe in plethoricis massa humorum fuit diminuta, aut gradus inflammationis non est magnus, aut in initio, praegressa venaesectione medicus fuit vocatus, aut pleuritis orta est ab inflammatione spuria; videri quoque potest, vtrum vesicatorium parti affectae, an remotiori magis sit applicandum. In omnibus denique febribus inflammatoris praemissis praemittendis, excepta nephritide, quia cantharides nimis ad vias urinarias agunt, magno cum vsu possunt adhiberi.

§. XIII.

Quid autem dicam de febribus neruosis stricte sic dictis, aut VI a cl. SELLE Y) nominantur atactis, cum in earum cognitione hucusque non sufficienter prosperarent medici et unanimiter affirmant, causam earum tam in praeternaturali irritabilitate, mediante qua magna symptomata ex leui causa saepius producuntur, quam in singulari nonnunquam debilitate systematis neruosi esse quaerendam, quarum ope natura ad causam quandam leuem superandam atque extricandam impotens reddatur. Nonnunquam enim phaenomena harum febrium sat leuia atque absque vilo periculo esse videntur, tamenque periculo non carent; Et quamuis causa praedispones semper adesse debeat, tamen haec ipsa non semper homini naturalis fuit, sed nonnunquam febris causarum remotarum productum est; sic nonnulla contagia spe-

C

cifica

Y) l. c. p. 266.

cifica vi nervos afficere valent, ita, vt alia adhuc causa accedente, febris huius indolis oriatur. Quod ad causas occasionales attinet, plerumque in sensus non cadunt, quoniam in ratione effectuum non sunt. Facile ergo quivis ratiocinari poterit, cum de natura harum febrium non satis constet, curationem earum etiam esse incertam. Hinc inquit etiam cl. SELLE ^{z)}: „Fateamur lubenter, harum febrium curationem nondum ita comparatam esse, vt scientiae nostrae gloria inde nascere posset. Verum enim vero, cum plurimi medici respectu medellae in eo conveniant, vt vis vitalis sit conseruanda et excretio cutanea ³⁾, si solutio salutaris debeat contingere, sit promouenda atque augenda, vesicatoria omnino magno cum fructu adhiberi possunt, quin sunt medici, qui non vnum, sed plura simul applicari commendent.

§. XIV.

Considerauimus hucusque vesicatorium vsum in febribus. Operae pretium etiam est, vt inquiramus quamnam utilitatem in illis morbis, qui febre carent, aut solum comitem habent, suppeditent. In apoplexia non febrili, ex lenta, inertis, frigidaque causa orta, vniuersales commendat euacuaciones BOERHAVIUS ^{b)} et alio loco ^{c)} „Inter omnia, inquit, vesicae per cantharides „profunt, et maxime vesicatoria largissima, diu aperta., SYDENHAMVS commendat vesicatorium in nucha cum erecto aegri situ et HEISTER capiti, nuchae, dorso et suris, magnum vesicatorium iubet applicare. CALLISEN ^{d)}, „Quod si, inquit, inani-

z) l. c. p. 271.

a) Nonnunquam, quamuis raro, per alias vias febris materiem eliminare conata est.

b) Aphor. 1027.

c) Aphor. 1027. et 1034.

d) Infit. chirurg. hodiern. p. 337.

inanitio simplex, plethorae locali opposita, hunc morbum induxerit, spiritus irritantes, vesicatoria, frictions et alia quae humores encephalo reddere, languidumque sanguinis circulum excitare valent, in usum trahenda forent. LUDWIG ^{e)} varia excitantia, clysmata acria, vesicatoria ampla et largius insperso cantharidum pulvere efficaciora reddita, furis applicata, quin cauteria actualia commendat. In serosa cerebri inundatione sanguini parcendum est, varia reuellentia et excitantia, vesicatoria imprimis possunt adhiberi. In metastatica autem iis maxime auxiliis medendum est, quae materiem peccantem ad debitam sedem reuocant, quo scopo fustus, pediluua, aliaque balnea, frictions, sinapismi, vesicatoria etc. adhibentur. Reicienda autem sunt in apoplexia calida seu febrili, a plethora, extrauasatione humorum etc. orta, ut et si a veneno aut polypo esset producta ^{f)}.

§. XV.

In curanda autem fibrarum muscularium immobilitate, paralyti dicta, quis est, qui omnia ista remedia omitteret, quae irritant, torporem tollunt, discutunt, et nouam quasi in parte paralytica actiuitatem producant. Si enim ad methodum paralytin medendi antiquorum medicorum redeamus et vsque ad nostra tempora illam prosequamur, semper de remediis, penetranti et stimulante virtute praeditis, acribus aromaticis, cucurbitis, scarificationibus, fustigationibus, vrticationibus, vesicatoriis, similibusque legimus. Praesertim autem in applicandis vesicatoriis eo est attendendum, ut loco affecto proximo applicentur,

C 2

aut

^{e)} Instit. med. clinic. §. 647. pag. 296.

^{f)} Cf. ВЕРРНАУ, I. c. p. 306, 1935.

aut illo in loco, quo n̄rvus paralyticus suam ducat originem; quam sententiam quoque cl. BOERHAVIUS ^{g)}, CALLISEN ^{h)}, POTT; pluresque alii habent ⁱ⁾.

§. XVI.

In epilepticis vero affectibus, quamvis contra indicata esse videantur, optimum effectum a vesicatoriis nonnunquam observavimus. Respicendum tamen est ad causam, epilepsiam producentem, vtrum sit haereditaria, per animi pathemata producta, a mala cerebri configuratione, a spinis acutis in sinu falci-formi vel lateribus enatis, ab obstructionibus vasorum ac polyphis ^{k)}, a nimio mercurialium vsu et non satis eliminato, a plethora, vermibus similibusque orta, an non. In priori casu vesicatoria certe aut non aut difficillime spem medelae suppeditabunt; in posteriori autem, si epilepsia a sero acri, impuro aut intus contento, aut retrogresso ^{l)} orta est, magnum reddent auxilium vesicatoria. Sic legimus apud WILLISIVM ^{m)}, puellam in ignem praecipit factam, totoque capite perustam ac peraccidens cauterisaram, tam diu a morbo suo liberam permansisse, quam diu incurata vlcera fuderunt saniem, quibus consolidatis rediit epilepsia. Si porro morbus exanthematicus non rite fuit tractatus aut corruptus, aut retropulsus, vt in scabie, achoribus etc., aut si nonnulla intercepta sunt, quae olim excerni sole-

g) l. c. p. 316. 1070.

h) l. c. p. 243.

i) Sunt etiam, qui praesertim in illa paralyseos specie, Haemiplexia dicta, vesicatoria loco affecto exaduerso applicare nuper admodum suadent,

k) Cf. BONET. in Sepulch. Anatomico.

l) Cf. HIPP. Lib. de morb. sacro §. 4. seqq.

m) Lib. de morb. convulsiv. Cap. III.

solebant, vt sanies, pus, menstrua, lochia, haemorrhoids, vrinæ; fonticuli, vlcera, quæ inueterata erant, consolidata, vesicatoria magnam sanationis spem præstant. Saepius quoque deprehendimus ante variolarum eruptionem affectus epilepticos, adhibito vesicatorio cessant hi affectus et felix eruptio contingit. Sic solet Ill. BOEHMERVS præceptor et fautor meus ad cineres vsque colendus, statim, quam primum aeger, se contagio varioloso affectum esse credit, vesicatoria suris applicare, ad materiam variolosam a partibus nobilioribus deriuandam et excretionem eius promouendam. Saepius quoque pollet miser breui tempore ante insultum epilepsiae sensu auræ vel vaporis cuiusdam ab vna parte incipientis et ad alias transeuntis, quo in casu vesicatorium loco, quo sensatio ista incipit, applicatum magnum præstauit leuamen. Durante autem proximo, præsertim ista sensatione vaporis non deprehensa, vesicatoria maiorem adlatura essent damnum. Haec dicta nunc valent etiam de reliquis spasmodicis, vt tetano etc.

§. XVII.

In hydrophobia et rabie canina plurima obseruata efficaciam cantharidum et vesicatoriorum comprobant. Sic commendat BOERHAVIUS *) magnas cucurbitas fortiter trahentes, et omnia medicamenta, quæ assidua rosione exulcerent, et suppurationem perpetuam reddant. LUDWIG **) eandem medelam laudat, et Cl. SCHMUCKER, vt vulnus inflictum et apertum seruetur, puluere cantharidum insperso et vesicatorio super hoc imposito vsque ad suppurationis prouentum iubet. Celsus ipse

C 3

iam

*) l. m. c. 1143. p. 339.

o) l. c. §. 692. p. 321.

iam nobis commemorat, quod in eiusmodi hominibus balnea, diaphoretica et talia remedia, vulnus semper apertum seruantia cum fructu fuerint instituta, vt venenum resorptum effluere possit. Verum quidem est, quod vis cantharidum irritans iis nocere possit, quibus nerui sensiliores aut natura aut ex morbo sunt, sed haec incommoda non solum minui, sed nullo etiam modo cum horrifico hydrophobiae malo comparari possunt. Num etiam in hydrophobia spontanea SAVVAGES p) et VOGELII q) vesicatoria? Omnino, quatenus in febribus nervosis acutis non raro apprehenditur.

§. XVIII.

In cephalalgia inter praecipua remedia, quae adhiberi merentur, vesicatoria ab experientissimis practicis ponuntur. MARCVS AVRELIUS SEVERINVS r) in dolore capitis habituali et atrocissima cephalalgia vesicatoria suadet, derafo capillitio vel solum dolenti vel toti capiti cucuphae forma. RIVERIVS s) „in „omni, inquit, dolore a quacunq; causa oriatur, si alijs remedijs non cesserit, et doloris atrocitas ad extrema confugere cogat, vesicatorium toti capiti admotum derafo capillitio curatio- nem absolvere poterit.„ HOLLERVS t) ope vesicatoriorum, vt alios, ita etiam cephalicos et hemicranicos dolores saepissime tolli affirmat. BROOKES u) inquit „Kann man auch dadurch, „per resoluentia scilicet, diluentia, euacuantia, diuretica etc. „nichts

p) Nocol. Method. T. II. p. 235.

t) Instit. chirurg. Liq. III. C. V.

q) Prael. de cogn. et cur. C. H.

adf. p. 73.

u) Vollstaendiges Handbuch der ganzen praktischen Arzneigelahrtheit, T. I. S. 794. a. d. Engl.

r) Pyrotechn. chir. Lib. II. C. 8.

s) Prax. med. Lib. II. C. 16.

„nichts ausrichten, so lege man ein Zuggpflaster, welches aus ei-
 „ner Unze Emplastrum attrahens, einer Drachme spanischer Flie-
 „gen und einigen Granen Campfer bestehen und von der Grö-
 „ße eines harten Thalers seyn kann in Naken v), erfrische [es] öf-
 „ters und lasse es lange tragen. Wenn unter der Haut am gan-
 „zen Kopf ein serum angehäuft seyn und die sichtbare Ursache
 „des Kopfwehes abgeben sollte, so kann man mit Vortheil ein
 „Zuggpflaster über den ganzen Kopf legen.“ MICHELLOT-
 TI w) in cephalalgia pertinacissima, sine febre tamen, laudat
 vesicatoria, aperta seruanda, donec dolor cessauerit. Et HOFF-
 MANNVS x) affirmat, vesicatoria virtutis esse expertissimae,
 quia pernicioso stagnanti humori exitum concedant. Attamen
 a vesicatoriis, si dolor capitis febrilibus symptomatibus super-
 veniat, abstinendum est; sed absente etiam febre, quando ple-
 thora, sueta venaesectio transgressa vel omisa, congestio sangui-
 nis versus caput, orgasmus humorum, similiaque locum ha-
 beant, itemque quando ab haemorrhoidum aut mensium sup-
 pressionem, nisi forte ex stimuli defectu orta esset, fugienda sunt.
 Quo magis autem vesicatoria in cephalalgia sanguinea sunt rei-
 cienda, eo magis conferunt in subiectis cacochymicis, exceptis
 scorbuticis, cachecticis, pituitosis, a causa sic dicta frigida, col-
 luvie viscida, serosa, et cucuphae illae ab auctoribus commenda-
 tae somnino profunt. Nonnunquam etiam materia acris, ar-
 thri-

v) Applicationem ad nucham re-
 iicit WEFFERVS (in Op. de mor-
 bis capitis). vesicatoria, aut, lo-
 co distantiori applicata potentius
 reuellant, quam vicino affixa, nam

haec attrahunt potius et dolorem
 augent.

w) Acta phys. med. Nat. Cur. Vol.
 I. ebf. 103.

x) Med. Syst. T. IV. P. II. p. 198.

thritica, rheumatica producit cephalalgiam, quo in casu vesicatoria cum utilitate adhiberi possunt, praesertim si admissio refrigerio aut mala arte repressa fuerit. Sic legimus in Miscellaneis Naturae Curiosorum ¹⁾ cephalalgiam grauem ab arthritide stato tempore inuadere solitam, nunc emanentem, postquam quatuor vesicatoria in malleolorum regione applicata, fuerunt, sanatam fuisse. Quum autem oriatur cephalalgia a causa, quae graciliori constitutioni, summaeque debilitati atque irritabilitati debetur; porro quae congenita est, aut a largis sanguinis aliorumque humorum euacuationibus, a subitaneis aeris vicissitudinibus, a veneno venereo, ex ventriculo per sympathiam, aut a saturis encephali arte concretis, similiaque, antispasmodica, roborantia, diluentia, diaphoretica, euacuantia, trepanatio etc. maiorem suppeditabunt auxilium. Quando fit, ut dolor intensus, fixus, inopinatus certum locum duntaxat occupans oriatur, tum peritissimi medici moxam commendant, medicus gallus Cheneau extollit herbam ranunculi pratensis, loco dolenti impositam; quin HOFFMANNVS ²⁾ felici cum successu, abrasa capitis parte dolente, siccum sal volatile salis ammoniaci cum aequali parte pulveris sinapi mixtum imponi suadet. Quid igitur impedit, quominus etiam vesicatoria, quae fortiolem discussionem producant atque profundius penetrant, adplicemus. In illo autem dolore obtuso, premente, grauante, in ipsa fronte, a mucro viscido et tenaci, cui forte acrimonia immixta est, sinus frontalis agglutinato, orto, vesicatorium adhiberi nollem ^{a)}.

§. XIX.

¹⁾ Dec. III. Ao. V. et VI. obs. 14.

^{a)} cf. HOFFMAN. I. c. T. 10. P.

²⁾ I. c. T. IV. P. II. p. 198.

II. p. 299.

§. XIX.

An maniae conueniant vesicatoria inquiri quoque meretur, eo magis, cum in eorum usu medici non consentiunt. RIVERIVS in venaesectionibus et purgationibus subsistit. WEPFERVS fautor vesicantium in omnibus maniae casibus venaesectiones, helleborata, refrigerantia laudat. FITCARNIVS quidem post venaesectionem et purgantia, scarificationes, minime autem cantharides commendat. Neque BOERHAVIVS et VAN SWIETEN ista commendant. HOFFMANNVS^{b)} „vesicatoria, inquit, in curanda mania parum vel nihil valent, sed malum potius exasperant, caustharidum quippe sales caustici per poros in sanguinem delati, majorem nervosis membranis et ipsi quoque durae matri stimulum impingendo, sanguinis crassi et biliosi per caput et uniuersum corpus motum, spasmodica strictura inducta, augent, cum potius medicamenta, quae constrictiones partium nervosarum demulcendi, effraenumque humorum motum refraenandi vi polent, in usum vocari debeant.„ MEAD^{c)} „illis, quae morbum minuunt, ad numeranda forsitan videbantur emplastra vesicatoria capiti admota, quae tamen nimia irritatione nocere potius, quam iuuare, saepius deprehendi.„ Licet autem hi viri magnae auctoritatis nihil boni ab iis expectent, tamen sunt alii, qui maxime illa commendant. Sic ROLFINKIVS^{d)} vesicatoria summe proficua esse scapulis et brachiis admota asserit. LOCHER^{e)}

b) l. c. T. IV. P. IV. p. 225.

c) Monit. Med. p. 52.

d) In ord. et method. curandi ca-
pitis affectus Diss. V. p. 23.

e) In obseruat. pract. circa luem
vener. epileps. et maniam p. 60.

largas et repetitas venaeſectiones inſtituere iubet, tamenque „fa-
 „teor, ait, quod multos habuerim maniacos, qui non prius re-
 „dierunt ad ſe, quam tum per iteratas venaeſectiones et veſica-
 „toria applicata debilitati quaſi fuerant.„ Quando autem enor-
 me muſculorum robur, quo vt plurimum maniaci pollent, per-
 pendamus, medela potius in eo quaerenda eſt, quod exceſſus vi-
 rium debilitetur, qui ſcopus per purgantia et venaeſectiones re-
 petitas et a plurimis practicis commendatas, optime impetratur.
 Praeterea contradicunt veſicatoria plethora, robur, pulſus mag-
 nus, plenus, ſi vel ſcopo reuellente adhibere vellent medici, tunc
 que magis conueniunt purgantia et venaeſectiones. Et phae-
 nomena maniae, magis circulum ſanguinis refrænare et congè-
 ſiones eius a capite verſus partes inferiores determinare indicant;
 hinc ab omnibus fere practicis ſerum lactis, decocta demulcen-
 tia, emulſiones, acida, mellita, opiata cum fructu adhibentur.
 Omnes deinde medici laudant nitrum, cui HOFFMANNVS f)
 elogium ſcripſit. Quum vero hoc remedium eſt praefantiſſi-
 mum, quomodo cum his indicationibus quadrat veſicatorium,
 vno eodemque tempore admotum. De aceto nil dicam, quod
 tamen ab omnibus practicis ad aſtra tollitur; quomodo cum eo
 ſtare poteſt vſus cantharidum ipſi in actione e diametro contra-
 riantium g)? Quin imo ab antiquiſſimis temporibus aqua frigida
 capiti applicata per repetitam experientiam vtilem ſe praebuit.
 CELSVS enim h) iam monuit, nihil aequè prodeſſe capiti ac aquam
 frigidam. Plura atque egregia vide apud HOFFMANNVM i).

Acci-

f) l. c. T. IV. P. IV. p. 217.

h) Lib. I. cap. VI.

g) ORTLOB Exercitat. med. chi-
 rurg. De veſicatoriis ſ. 9.

i) l. c. T. IV. P. IV. p. 209-211.

Accidit interdum, vt subiecta vtriusque sexus appetitu incomprehensibili ad veneris exercitium ducti, non solum in flatu vigilante, sed et infomniis, imagines voluptuosas et lasciuias representantibus, in priapismum, furorem vteri, quin maniam abripiantur, num licebit in eiusmodi subiectis cantharides adhibere tam interne, quam externe nonne malum, appetentiam veneris augebunt? Si porro haec insania, mania dicta, non raro a melancholia nascitur, a qua gradu differt ^{k)}, necesse est, vt iisdem indicatis remediis curetur, quamuis FORSTEN ob proprietates stimulantis vesicatoria commendanda esse credat. Si autem dicta BOERHAVII ^{l)} de melancholiae et maniae causis atque curatione perlegimus et ad cantharides applicemus, nonne propter vehementem et vrentem earum stimulum materia acrior, rodentior, aut si iam acris et rodens est, ea acerrima, rodentissima atque turgens reddetur, vt eo certius atque citius vasa erodat et malum augeat. „Omnia enim, ait VAN SWIETEN ^{m)}, quae „motum augent et calorem in corpore, apta sunt, vt in motum „subito agant atram bilem.,, Saepe attulit curationem scabies foetida superueniens, aliquando elephantiasin aemulans ⁿ⁾, aut varix numerosa, ingens enata, tumentium valde haemorrhoidum fluxus, atrae bilis per superiora et inferiora reiectio, quae omnia non inducunt vesicatoria, vt ideo non auxilium in iis applicandis quaerem. Consentientem quoque habeo HOFFMANNVM ^{o)}.
Quid de melancholia et mania denique a causa morali et animi

D 2

pa-

k) cf. BOERHAV. Aphor. IIII. P. 331.

l) l. c. p. 313.

m) cf. Comment. in Aphor. Boerhav. 1104.

n) BOERHAV. Aphor. IIII.

o) l. c. T. IV. P. IV. p. 225.

pathemate, et de mania a debilitate post longas grauesque febres atque euacuationes perpeſſas, orra dicam; in priori caſu potiſſimum remedia moralia, in poſteriori vires reſcientia, cardiaca, roborantia reddent ſanitatem.

§. XX.

Cum de morbis capitis hic loquor, ophthalmiam non praetereundam eſſe cenſeo, eomagis, cum generalis fere practicoꝝ ſit ſententia, in curanda ophthalmia vix unquam vim veſicatorioꝝ eſſe omittendam, quare etiam applicatio eoꝝ ab aliis in initio morbi, ab aliis praemiſſis praemittendis in uſum vocari debet. RIVERIVS P) veſicatoria utiliſſima eſſe in ophthalmia, tam parti cervicis poſteriori, quam pone aures ad mota affirmat. PITCARNIVS Q) Venaeſectiones et purgantia ſuadet, tamen, vt interea veſicatoria nuchae admota vſurpentur, praecipit. Vehementes oculorum inflammationes non ſine larga venaeſectione ſanari poſſe dicit PRINGLE R), ad revulſionem a parte dolente praetandam veſicatoria poſt aures applicari iubet. CL. HAEN S), poſtquam de externis remediis oculo ad mouendis locutus eſt, „vix vero, inquit, haec omnia grauioreſ inflammationes tollunt, „niſi ſimul purgantia antiphlogiſtica potenter reuellunt, quocum „maxime etiam facit aut in nucha veſicans, aut pone aures emplaſtrum ex emplaſtro veſicatorio et meliloto compoſitum. HOFFMANNVS T) „ Si mali origo, ait, a ſanguinis reduntantia, praetant, prius venam brachii, pedis, aut iugularem aperire, ac poſtea, ſi opus eſt, ſcarificare pone aures aut in nucha. Seracea et

p) Prax. Lib. II. C. VIII. p. 207.

q) Elem. Med. C. q. §. 10.

r) Von den Krankh. einer Armee.

s) Rat. Med. T. IX. P. I. p. 243.

t) l. c. T. VI. P. I. p. 526.

et vesicatoria non facile applicanda in plethoricis, nisi soluta eius plethora et aluo, praesertim in cacoehymicis, subducta. Neque si vesicatoria necessaria, ea semel tantum applicare sufficit, sed saepius in locis sensibilibus, uti nucha, olecrano, carpis manuum. CALLISEN^{u)} „neque, inquit, exiguum ad infringendum vel avocandum stimulum confert symbolam irritamentum, vesicatorii ope praesertim in opportuno loco sustentatum.” Egomet ipse maximo cum fructu praemissis venaesectionibus, si erant necessariae, purgantibus antiphlogisticis et temperantibus vesicatoria scabulis, brachio applicata expertus fui, nisi ab haemorrhoidibus aut catameniis suppressis suum duxit ortum, quo in casu omnino remedia morbo magis appropriata, quam vesicatoria, usus fui. In serosa ophthalmia seu catarrhali, quando serum ex oculo effluens saepe est acerrimum, ita ut palpebras et loca vicina erodat, plus minusue inflammet, vesicatoria magnam dabunt auxilium. Sic HOFFMANNVS^{v)} „Serum, inquit, acre falsum valide ab oculis revocant vesicatoria.” LUDWIG^{w)} „Optimum, ait, saepe auxilium praestant vesicatoria, inter scapulas apposita et diu apperta servanda, et in hunc finem semel iterumque renouanda.” In ophthalmia putrida, gastrica, scorbutica, scabiosa, venerea, cancrofa, plus minusue concederem vesicatoria, sed potius sinapismos, antiseptica, purgantia, mundificantia, mercurialia etc. commendarem. Num profunt etiam vesicatoria in amaurosi? Omnino, si nempe a vasculorum per membranas neruum cingentes reptantium obstructione, qua aut

D 3

pul-

u) *Instit. chir. hod.* §. 235. p. 79.v) *l. c. T. IV. P. I. p.* 524.w) *Instit. med. clinic. P. II. Tr. II.*

C. III. §. 721. p. 336.

pulpa nerui comprimitur, aut fluxus fluidi neruei ad retinam impeditur, suam ducit originem. Sic PLATNERVS ^{z)} interea feramentis candentibus summum caput exulcerandum vult et cutem post aurem, atque vtiliter etiam, si nulla adest febris, cantharides admoueri ceruici et tergo scribit. WEPFERVS ^{y)} vesicatoria in gutta serena felicissimo successu adhiberi scribit. TVLPIVS ^{x)} amaurosin in foemina non tolli potuisse refert, nisi per remedia valentissima, in quibus excelluerunt ampla vesicatoria internis femoribus ad mota. Multos adhuc magnosque viros aducere possem, qui vesicatoria in amaurosi laudant, cum tamen totidem exstant viri clarissimi, qui maiorem adscribunt sanationis spem mercurialibus, fetaceis et cauteriis actualibus ^{a)}, totus in eo esse videtur dissensus, vtrum gutta serena sit incipiens, quo in casu omnino vsum praestare potest, an adulta, vbi cum Ill. HOFFMANNO, BOERHAVIO, aliisque experientissimis medicis iure dubitatur.

§. XXI.

Vesicatoria in odontalgia adhibere res est ita cognita et visitata, vt adeo a mulierculis vel temporibus vel pone aures applicentur. Verum vero cum multiplices et sane diuersissimae sint eius causae, non semper facile erit determinatu, quae praecipue debet accusari. Quare etiam iure scandalum medicorum dici potest. Nullum enim remedium tam ex quam interne adhibitum semper auxilium suppeditauit, licet Ill. JVNCKERVS ^{b)} iudaeum quem-

x) Chirurg. §. 1322.

y) De morb. capitis Obs. 150. p. 703.

z) Obs. Lib. I. C. 10.

a) cf. HOFFMAN. I. c. T. IV. P. IV.

p. 118.

b) Conspect. Med. Tab. XXV. p. 216.

quemdam expertum esse referat, vesicatoria prope flexuram cubiti in latere affecto applicata cum praesentaneo leuamine. Non possum autem comprehendere, quem usum haberi possit vesicatorium in plethoricis, in subiectis a raptu sanguinis dolores dentium patientibus, grauidis, aut illis subiectis, quibus menstrua instant etc.; vbi magis profunt pediluua, purgantia antiphlogistica, venaesections similiaque: Scitur porro ex anatomicis c), ramum ex arteria alueolari parte tuberositatis maxillae inferioris postica oriri, qui per foramen alueolare posticum in substantiam maxillae superioris intrat et dentibus arterias reddit, et arteriam cum nervo, sub aure maxillam inferiorem ingredi et secundum eius longitudinem in omnium dentium inferiorum radices disseminari. Quando nunc istae radicum membranae inflammatae sunt et pone aures vesicatorium applicetur, nonne stimulo hoc sanguis maiori copia et celeritate in has membranas allicitur, cum tamen affluxum auertere et reuellere tentamus. Magis autem prodesse possunt vesicatoria in dentium doloribus a causa rheumatica, catarrhali, acri oriundis d). Quid vero vesicatoria in doloribus dentium a carie ortis, quae saepius causa est, facerent, non intelligo.

§. XXII.

De morbis aurium et vitis auditus, ad quae referò tinnitum, susurrum, difficultatem auditus, surditatem plenariam, otalgiam, aures manantes, nunc dicam, partim quia sunt me-

c) cf. MAYER Anatomische Beschreibung der Blutgefäße des menschlichen Körpers. p. 54. 56.

d) GORTER Chirurg. repurg. p. 91.
— Tissot Avis au peuple T. I p. 166.
— Ludwig I. c. P. II, Tr. I. C. V,
§. 745. p. 347.

medici, qui vsum vesicatoriorum specificè quasi extollunt, par-
 tim quia alii ea omnino fere reiciunt. WEPFERVS ^{e)} occasione
 grauis auditus et tinnitus commendat vesicatoria humero, cerui-
 ci, dorso, carpis et post olecranium applicata, et surditatem re-
 centem et difficultatem auditus inueteratam mitigasse vel sustulif-
 se affirmat. RIDLINVS ^{f)} puero ab infantia ad XIII. aetatis an-
 num auditus difficultate vexato, cum nullum ei proficeret reme-
 dium, vesicatoria maximo cum fructu in vsum ducta fuisse scri-
 bit, ita, vt ab illo tempore nihil mali amplius senserit. HOFF-
 MANNVS ^{g)} „vesicatoria, inquit, furis pedum admota, quae in-
 „subiectis pituitosis, vbi serosa colluuias malum induxit, egregiae
 „sunt vtilitatis.„ Licet autem hi viri magni nominis applicationem
 vesicatoriorum laudent, tamen omnis circumspèctio in iis adhi-
 bendis opus est. Dantur enim grauis atque difficilis auditus cau-
 sae adeo multiplices et fonticae, vt ratio difficilioris curationis,
 quae saepe prorsus impossibilis, optime perspici possit, vt affe-
 ctus hypochondriaci, membrana tympani rigidior aut laxior,
 membrana vel excrefcentia, meatum auditorium obstruens, ob-
 structio tubae Eustachianae, auditus difficultas ex siccitate mem-
 branarum et cerumine indurato etc., quibus in casibus vesicato-
 ria certe nihil efficere possunt. Maiori autem cum leuamine at-
 que sanationis spe possunt vesicatoria vsurpari in aut ditu difficile
 atque graui a materia metastatice deposita, subitanea aeris muta-
 tione, refrigerio, retropulsa materie aut per repellentia aut per
 aliam vim, orta. Sic inquit HOFFMANNVS ^{h)} „saepe fit, vt
 „acho-

e) I. c. obf. 186-188.

f) Lin. Med. Obf. 25.

g) I. c. T. IV. P. IV. p. 157. 160.

h) I. c. T. IV. P. IV. p. 160.

„achores, tinea capitis, scabies, aliaeque efflorescentiae praema-
 „ture consolidatae et exsiccatae auditus relinquunt grauitatem,
 „quo in casu praeter laxantia et pulueres diaphoreticos cum flo-
 „ribus sulphuris permiscendos, vesicatoria atque fonticuli deri-
 „uando materiam exanthematicam operae pretium faciunt.„ Ego-
 mer ipse sub directorio experientissimi Dn. Prof. Boehmeri prae-
 ceptoris ac fautoris mei ad cineres vsque colendi, in puero XV.
 annorum conuulsionibus et auditu difficili a retropulsa scabie labo-
 rante optimum per vesicatoria effectum obseruau, post applica-
 tionem enim hora septima praeterlapsa intumescebat leniter totus
 corporis habitus, et sequente die sensim sensimque cessabant
 conuulsionones, grauis auditus et scabies veniebat iterum in con-
 spectum. Saepius etiam accidit, vt morbi perpeffi aures relin-
 quant manantes, quo in casu vesicatoria pone aures ad mota, in-
 iectiones, laxantia et pediluua felicem praestant effectum; con-
 sentientem mecum habeo etiam HOFFMANNVMⁱ⁾, qui, si mate-
 ria purulenta atque foetida diutius atque copiosius auribus effluit,
 pediluua, vesicatoria, cucurbitulas, praesertim in hominum ae-
 tate proejectori commendat. In tinnitu aurium et grauitate au-
 ditus a nimia sanguinis abundantia, eiusque congestione versus
 caput, a suppressione aut imminuto fluore haemorrhoidum at-
 que mensium optimum praestant fructum venaesectiones, pedi-
 luua, aluum laxantia, neutiquam autem vesicatoria. Nonnun-
 quam oritur etiam otalgia et grauis auditus a corpore alieno, in
 aurem illapso, num hic iuuabunt vesicatoria? Minime.

§. XXIII.

i) l. c. T. IV. P. IV. p. 494.

§. XXIII.

Venio nunc ad rheumatismum, cuius curatio non semper vna eademque est, quamuis BOERHAVIUS ^{k)} in suis aphorismis venae sectiones, purgantia antiphlogistica, diluentia, emollientia, vesicatoria validiora atque cauteria commendat. Quae verba BOEHAVII, a nonnullis medicis non sufficienter intellecta, causa forte fuerint, cur male in omni rheumatismo vesicatoria adherent. Quum autem observationes peritissimorum medicorum perlegantur, saepissime deprehenditur, quod hoc loco de rheumatismo cum febre, alioque sine febre loquantur; prior est morbus inflammatorius, quem plus minusue febris violenta comitatur. Datur ergo rheumatismus acutus, sanguineus, calidus, inflammatorius, quandoque vniuersalis. Datur autem etiam sine febre, viscidus, serosus, scorbuticus, venereus, chronicus particularis. Potestne nunc sine discrimine rheumatismo cum febre et sine febre vesicatorium destinari? Dubito. Quod enim attinet rheumatismum sanguineum, inflammatorium, experientissimi medici omnes, qui optime de rheumatismo scripserunt, citati ab HOFFMANNO ^{l)}, BALLONIVS, PISO, RIVERIVS, BOTALLVS, SYDENHAMVS, quos alii celeberrimi medici sunt secuti, praecipuam curationem in reiteratis venaesectionibus quaesierunt, de vesicatoriis autem prorsus tacent. Ill. SYDENHAMVS ^{m)} cum sanguis emissus pleuriticorum sit similis ter, quater, et pluries venaesectiones repetit, datis simul iulapiis refrigerantibus, vel loco phlebotomiae dat purgationes antiphlogisticas
fre-

^{k)} cf. 1493. p. 443.

^{l)} l. c. T. 10. P. II. p. 429.

^{m)} Opp. p. 336. 402. 405.

frequentiores, aut serum lactis, sine omni vesicatoriorum applicatione. HOFFMANNVS ⁿ⁾ „Plures, inquit, notimus, sanguine et succis plenos, qui a causa externa transpirationem uniuersalem sufflaminante in immanes totius corporis dolores cum stupore et immobilitate partium repente coniecti, vnice fere matura sanguinis missione eaque intrepide et tuto, urgente necessitate, circa quartum diem repetita prorsus conualuerunt; de vesicatoriis fileat.„ HVXHAM ^{o)} vix sine magna atque larga venaesfectione aegros laeuari affirmat. PRINGLE vnice repetitas et quotidianas fere venaesfectiones, donec aeger sit sine febre et dolores vel diminuti vel prorsus sublati sint, commendat. TISSOT ^{p)} venaesfectiones repetitas, quin imo intra horas, si necessitatis est, febre autem mitigata purgantia antiphlogistica, vapores emollientes, balnea laudat, minime vesicatoria. LUDWIG ^{q)} „inter remedia, inquit, externa non nisi frictio lenis concedenda est, quae cum pannis asperis, imprimis laneis. Flanelle dictis, ob leuem irritationem optime perficitur.„ Cumque in iis remediis, quae externe applicantur, nimius calor vitandus sit, ne rheumaticus dolor vel nimium figatur, vel impetuosius ex vna parte in alteram ducatur, quomodo possunt prodesse vesicantia? STÖERKIVS ^{r)} quidem nullum vnquam malum phaenomenon ex emplastro vesicante observasse atque inde in omnibus fere corporis locis applicasse affirmat; tamen sententia HOFFMANNI ^{s)} magis ad veritatem accedere videtur, „Magna enim, ait, cautione in eligendis

E 2

et

n) l. c. T. IV. P. II. p. 438.

o) Opp. T. I p. 363-364.

p) l. c. T. I. p. 194.

q) l. m. c. P. I. Tr. II. C. 8. §. 581.

p. 266.

r) Annot. Méd. II. 114.

s) l. m. c. T. IV. P. II. p. 443.

„et exhibendis remediis topicis opus est; Si rheumatismus est
 „sanguineus praestat penitus ab illis abstinere et tantum moderato
 „et aequali lecti et tegumentorum calore partes dolore affectae fo-
 „uendae sunt; assentientem quoque habet TISSOTVM^t „ Trans-
 „eamus nunc ad rheumatismum frigidum sine febr. Si hic vnam
 partem corporis tantum occupet, si recens sit, vel febr. stipetur
 admodum leui, vna venae sectione et sudoriferis esse sanabilem,
 asserit FRINGLE^u). Datur autem rheumatismus quoque, vbi
 prorsus nulla venae sectione opus est, serosus, viscidus, frigidus,
 et in hoc magnum praestabunt fructum vesicatoria. HOFFMAN-
 NVS^v) in rheumatismo, qui non a sanguinis puri et consistentis
 copia, sed serosi, impuri plenitudine et colluue pender, in cor-
 poribus praesertim debilioribus, serosae, phlegmaticae, et fri-
 gidae constitutionis, cautissime agendum esse cum sanguinis, mis-
 sione, plus noxae quam auxilii esse expectandum docet, dia-
 phoreticis et diureticis plus tribuit, de vesicatoriis autem ta-
 cer; ramenque in rheumatismo aurium^w) ex suppressa per frigus
 coryza vesicatorium felici successu admouit, et in rheumatismo
 scabularum incipiente^x), „ nihil, ait, esse praestantius vesicato-
 „rio intra scapulas posito, nisi adsit status plethoricus, quo cucur-
 „bitule cum scarificatione partibus inferioribus applicatae essent
 „praerferendae. „ HVXHAM^y) in rheumatismo ab acri et serosa col-
 luuiam orto, postquam diaphoretica et purgantia leniora adhi-
 buit, dolentes locos fomentauit, applicat mox deinde vesicatio-
 ria

t) l. m. c. T. I. p. 296.

u) Von den Feldkrankheiten p. 173.

v) l. m. c. T. IV. P. II. p. 440.

w) l. m. c. T. IV. P. II. Cap. II.

p. 452.

x) l. m. c. T. IV. P. II. p. 448.

y) Opp. T. I. p. 364. 365.

ria. SYDENHAMVS ²⁾ licet non vesicatoria, tamen fonticulum in crurum alterutro commendet. VANSWIETEN virum, cui incassum varia remedia adhibuit, vesicatorio loco dolenti applicato curavit. Experimentissimus TRALLES ²⁾ mediante emplastro ex femine sinapi contuso et in aceto fortissimo macerato, a pertinacissimo humeri dolore fuit liberatus. Ex his haecenus dictis apparet, vesicatoria optimo cum successu posse adhiberi, si rheumatismus est vni loco infixus, chronicus, frigidus, sine febris aut valde leui stipatus. Quidquid nunc de rheumatismo dixi, applicari etiam potest ad arthritidem eiusque species, podagram, malum ischiadicum etc., quando autem dolor fixus in hoc malo iam iam aliquot tempus perduravit, magna adest inflammatio cum tumore ingenti, ita vt transitus suppurationis in musculis esset pertimescenda, vesicatoria aliaque irritantia prorsus fugienda sunt; vti et in rheumatismo periodice recurrente, quem magis per antifebrilia curare velim. BRUNNERS ^{b)} in foemina eum pillulis ex cortice peruiano singulis trihoriiis exhibitis statim mitigavit et mutata pillularum forma infusum continuato vsu prorsus abegit. Interdum etiam contingit, vt materia morbi mota, quae alias ad articulos transit, nunc eo non deducatur vel deduci nequeat et retrocedat, cuius causae sunt languor virium vitalium, vel ob senium vel ob alias causas productus, transpirationis suppressio, mala adstringentium, refrigerantium, incrassantium vel extra paroxysmum vel in eodem applicatio, nimia corporis repletio per nutrientia, viscera debilitata, laesa, obstructa,

E 3 ni

2) Opp. p. 350.

b) Misc. N. C. Dec. III. Ao. VII.

a) Usus opii salubris et noxius, et VIII. Obs. 207.

nimiae et viribus corporis non proportionatae euacuationes, incongrua et immatura cum aqua frigida ablutio etc., quibus causis admittis saepius insigni cum celeritate funesti producuntur effectus, catarrhus suffocatiuus, apoplexia etc. Hic vesicatoria magnum suppeditabunt auxilium. Eiusdem sententiae etiam est BOERHAVIUS c). „Si autem, ait, materiae podagricae intro- uersae signa adsunt, sine vlla mora tentanda est eius expulsio in iuncturas, ergo statim applicentur femoribus larga vesicatoria. Solummodo tamen ad id est respiciendum, vt articuli, qui alias materiam morbi susceperunt, si nimis rigidae sunt, foru vel balneo ex lacte et emollientibus cocto, ante applicationem foueantur, quo laxatis vasis facilior fieri possit impulsus. Quando autem propter crebriores inuasionem articuli ita obstructi et indurati sunt, vt materies ob vasculorum abolitionem amplius ea intrare nequeat; sed intus manere cogatur, vix aliquid a vesicatoriorum applicatione erit sperandum. De rheumatismo scorbutico, venereo nil dicam, cum Ill. SIDENHAMVS, TISSOT, STOEKRIUS alii- que satis satisque docuerint, curationem magis a correctione de- prauatorum humorum per specifica sic dicta remedia, quam per vesicatoria adhibita esse expectandam.

§. XXIV.

Plures adhuc morbos in medium proferre possem, quibus vesicatoria certis sub causis et circumstantiis magno cum leuamine ab experientissimis medicis adhibita fuerunt, si finem huius tractati nimis transire, minus metuerem. Attamen pauca modo ad- dere cogor. Dixi in antecedentibus (§. XII.) vesicatoria in ne-

c) l. m. c. Aphor. 1281. p. 388.

d) Mat. Med. Lib. VI. Cap. I.

phritide non esse adhibenda. Nemo fere medicorum est, quin, dum de vesicatoriis et cantharidibus scripsit, iis principium difficultatis mingendi inesse obseruasset. DIASCORIDES ^{d)}, iam annotauit a cantharidibus urinam aegre reddi; atque eius commentator MATHIOLVS, „nocere eas, inquit, prinatim vesicae et omnibus „urinae inseruientibus partibus, non modo haustas, sed quando- „que etiam exterius illatas, praefertim si amplis cataplasmatibus „admisceantur.„ BORRICHIVS ^{e)}, nuchae admotas cantharides molestissimam dysuriam induxisse sexcenties affirmat. Ill. de HAEN ^{f)} narrat de foemina febre maligna laborante, cui primo tria, deinde duo vesicatoria sunt applicata. Secuta est stranguria et dolor ad ima peluis intolerabilis, ita vt eiulatu totas aedes impleret, oleo autem lini per catheterem iniecto dolor sedatus est. Egomet ipse in puero XVI. annorum peripneumonia acutissima laborante, post applicationem duorum vesicatoriorum dolores vrentes et intolerabiles in viis urinariis cum perpetuo mingendi conatu et subsequente parua urinae excretionem obseruauit, assumpto autem decocto auenaceo cum camphora mixto, cessauit dolor atrox et difficultas mingendi. CRANTZIVS ^{g)} ad septicum venenum viis urinariis maxime infestum infringendum antidota interne adhibenda commendat, dum externe cantharides applicantur. Quin ARETAEVS ^{h)}, primus fere, qui vesicatoria in usum duxit, lac bibendum iubet. Plura atque egregia exempla

e) l. c. Vol. I. obs. 180.

f) Rat. Med. P. III. C. I. p. 51.

g) Mat. Med. III. p. 93.

h) Curat. morb. diurn. Lib. I. cap. IV.

pla apud HILDANVM ⁱ⁾, HOFFERVM ^{k)}, MEECKREN ^{l)}, BARTHOLINVM ^{m)}, in Miscellaneis Nat. Curios ⁿ⁾, aliosque auctores peritissimos legi possunt.

§. XXV.

Vndenam autem illa vis, cur speciatim vesicatoria renum et vesicae functionem adeo evidenter laedant? HOFFMANNVS ^{o)}. „Sal, inquit, volatile cantharidum causticum, si vel interne vel „externe vsurpetur, ductus vrinarios maxime petere et spasmus „corripere solet, vnde plerumque ardorem et difficultatem vrinariae, quandoque etiam mictum cruentum efficiunt.„ WILLISIVS ^{p)} „acriores, inquit, particulae cantharidum, si diu cuti „applicantur, interdum copiosius a sanguine imbibitae, totum „eius serum inficiunt, qui tamen latex ita aculentus, quam diu „cum balsamico sanguine confunditur, nulli parti afficit; verum „ab hoc per renes separatus quandoque iis noxam afficit, et frequenter vesicae collum non modo acrimonia sua vellicat, sed et „nonnunquam corrodens inde mucum ac pelliculas imo et cruorem abscedere facit.„ HUXHAMVS ^{q)} cantharides simul cum acribus vrinariae salibus agere asserit. Licet autem hae sententiae, quibus plures aliae possunt addi, magna reapse polleant probabilitate, tamen non satis constat, quid impediatur, quo minus in aliis corporis partibus phaenomena doloris etc. producantur. Specificum ergo principium cantharidibus inesse, vti in aliis non-

i) Obs. Cent. VI.

k) Hercul. med. Lib. III. Cap. IV.

l) Obs. med. chir. Cap. 34.

m) Cent. V. hist. 21 et 32.

n) Det. III. Ao. VIII. obs. 137 et

Dec. II. Ao. X. obs. 133.

o) L. m. c. T. II. p. 281 et 282.

p) L. c. T. II. p. 224.

q) L. c. T. III. p. 124.

nullis remediis, videtur. Quis enim actionem specificam alocricorum ad vasa haemorrhoidalia, Gummi ammoniaci in oxymelite squillitico soluti ad pulmonem expectorationem etc. a peritissimis medicis laudatam negabit? Ignoramus, cur post ictum viperæ icterus inducatur, cur dipsas, dum in systema lymphaticum agit, sitim excitet, cur leuissimus physteris ictus omnem membranam cellulosam emphysemate distendat.

§. XXVI.

Optandum denique esset, ut mos vnum emplastrum officinale habere et indiscriminatim omnibus aegris in omni casu ad mouere proscriberetur, sed potius ut medici pro aegri aetate, temperamento, morbo etc. emplastrum de nouo praescriberent, quod ex cantharidum, emplastri emollientis et camphorae proportionatis dosibus consistere posset ^{r)}. Itemque ut praeiudicium plebem, et quod miror etiam nonnullos medicos tenens, euanesceret, vesicatorium applicatum, si in determinato tempore exiguum aut nullam vesiculam producat, semper aut summum periculum, aut mortem instantem designare, cum tamen causa saepius non in defectu virium vitae sed potius in emplastro ipso, eiusque mixtione, idiosyncrasia, consuetudine etc. quaerenda est; praeterea observationes quoque nos docent, non semper mortis instantis esse signum. LOESEKE ^{s)} inquit „Die Erfahrung hat uns in zwey Krankheiten gelehret, daß, da zu dreymahlen gesetzte spannfische Fliegen keine Wirkung bei dem in unsern Gegenden sonst raren Fieber, Astodes genannt, thaten, die Kran-

^{r)} Institut. Mat. Med. p. 491.

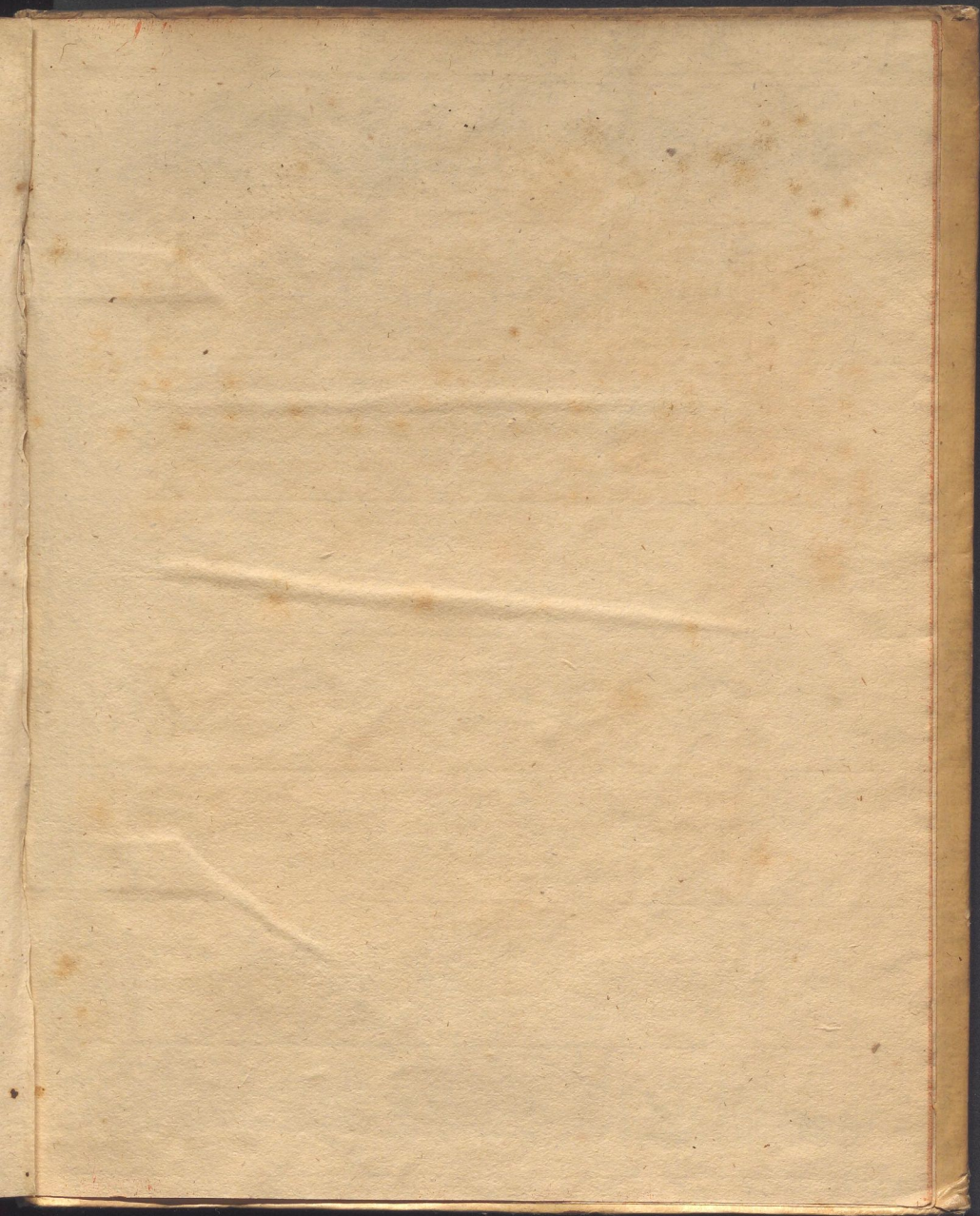
^{s)} Mat. Med. cap. 8. §. II. p. 559.

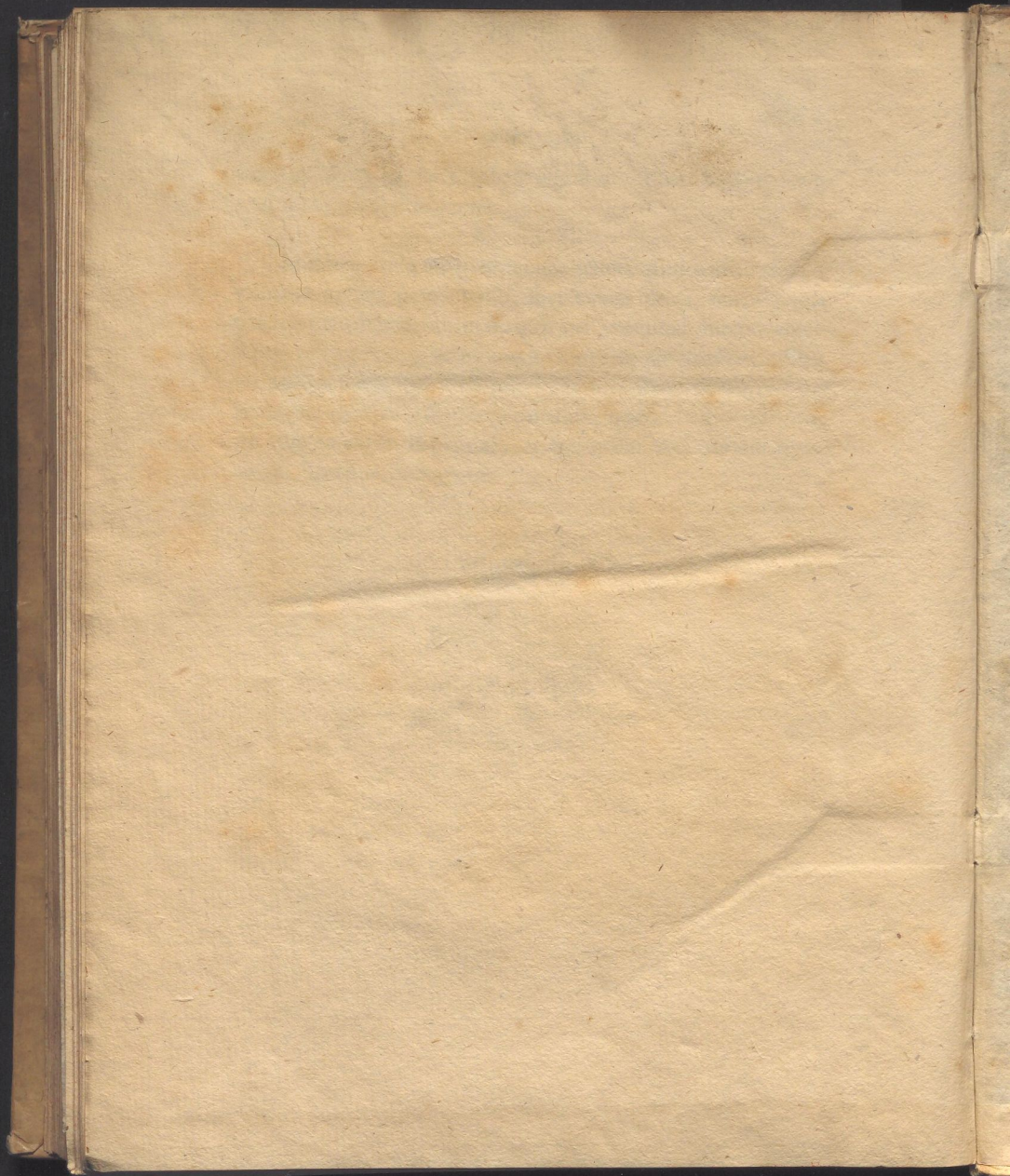
Kranken doch beyde erhalten wurden. Plura de hoc apud
BAGLIVIVM³ legi merentur.

§. XXVII.

Antidota denique, quorum ope actioni cantharidum ad vias
urinarias optime potest resisti, sunt omnia oleosa, mucilaginosâ
tam interne assumta, quam externe per vrethram iniecta, emul-
siones refrigerantes, camphorata, medicamenta spasmos excita-
tos sopientia, et quod miror, remedium nuperrime inuentum
valdeque laudatum, Nesseltuch dictum, quod externe vesicato-
rio admoto super imponitur, et quam diu vesicatorium agere
debet, intactum relinquitur.

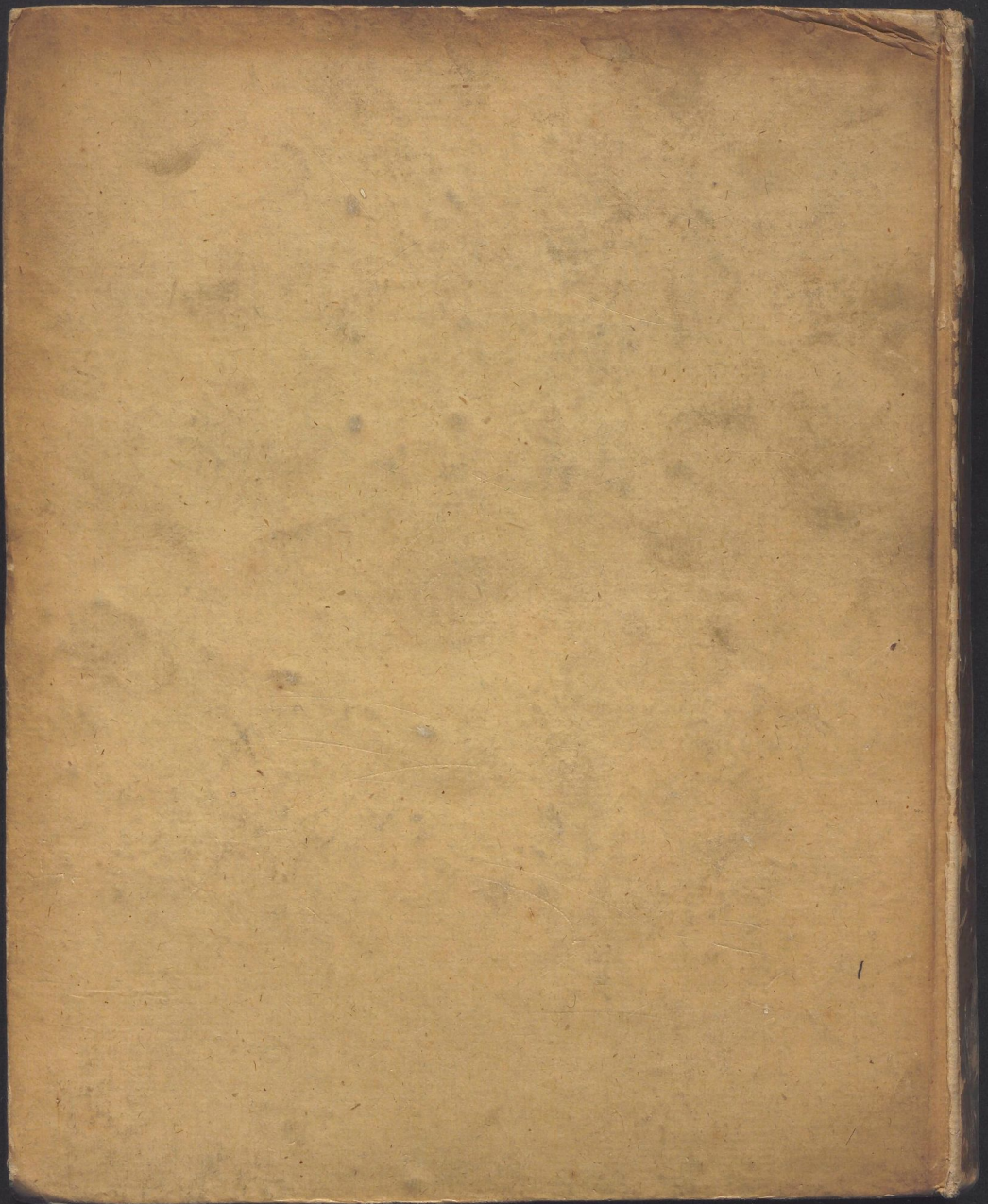

W 7 P
PICA

DE
DESCRIPTIO
 EORVMQVE
 SALVBRI ET NOXIO VSV
 IN
 MEDENDIS MORBIS

CON
 INCLITI MED
 IN REGIA
 PRO GRAD
 SVMMISQVE IN M
 AC PE
 SOLEMNI RI
 D. XXVI. NOV.
 PVBLICE
 PHILIPPVS LVDO
 VLMA

HALAE
 STANNIS FRIDER

